

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum cognouerit omnia in verbo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super questionis de
cimo articulum pri
mum.

QVAESTIO X.

De scientia beata anime Christi, in qua
tuor articulos diuisa.

Titulus clarus ex
dictis in prima
parte qualio
nis duodecime vbi
de Dei coprehensio
ne tractatu est. Compre
hendere namque
est cognoscere rem,
quantum cognoscibi
lis est, ita quod non
possit plus cognosci,
quam cognoscitur.

In corpore est vni
ca conclusio respon
siva quaesito negati
ue. Anima Christi
non comprehendit
diuinam essentiam.
Probatur, Impossi
bile est, quod aliqua
creatura comprehen
dat diuinam essen
tiam. ergo impossi
bile est animam Chri
sti comprehendere di
uinam essentiam. An
tecedens probatur,
quia infinitum non
comprehenditur a fi
nito. Consequencia
probatur, quia unio
naturarum in perso
na Christi facta est
sic, quod salua est v
triusque nature pro
prietates &c.

In responsione ad
secundum, dubium
occurrit, quia diuer
tere videtur Auctor
a virtute deitatis in
operando, ad virtu
tem deitatis in ope
rando. Respondendo
siquidem Auctor di
cit, quod licet tota dei
tas sit vnica humani
tati Christi: non to
ta tamen deitatis vir
tus est quasi circun
scripta, quod de vir
tute personarum di
recte, & secundum pla
num literarum contextu
intelligitur, quasi di
xerit, quod tota qui
dem deitas est coniu
cta in una persona
Christi, non tamen
comprehensa, quia
potest in eadem per
sona coniungi alijs
naturis, vt ex supra
dictis patet, & sic vir
tus personarum illius
non est comprehensa
ab humanitate Chri
sti. Allegando autem
auctoritate Augu
stini ad virtutem ope
rativam digreditur,
ad quam spectat cura
gubernandi mun
dum.

Ad hoc dicitur, quod
Auctor declarat a vir
tute operatiua non
contracta, virtutem
deitatis absolute si
tue in personando (de

DEINDE considerandū
est de qualibet prædicta
rum scientiarum: sed
quia de scientia diuina
dictum est * in prima parte, restat
nunc dicendum de alijs tribus: pri
mò de scientia beata: secundò de
scientia indita: tertio, de scientia
acquisita.

¶ Sed quia etiam de scientia bea
ta, quæ in Dei uisione consistit,
plura dicta sunt in prima parte, *
hic illa sola videtur dicenda, quæ
proprie pertinent ad animam
Christi.

CIRCA hoc ergo quæruntur
quatuor.

¶ Primò, Vtrum anima Christi
comprehenderit Verbum siue di
uinam essentiam.

¶ Secundò, Vtrum in Verbo co
gnouerit omnia.

¶ Tertio, Vtrum anima Christi
in Verbo cognouerit infinita.

¶ Quarto, Vtrum videat Verbū
siue diuinam essentiam clarius qua
libet alia creatura.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum anima Christi comprehenderit
verbum siue diuinam naturam.

AD PRIMVM sic procedi
tur. Videtur, quod anima Chri
sti comprehenderit & coprehen
dat, Verbum siue diuinam essen
tiam. Dicit enim Iſid. * quod Tri
nitas sibi soli nota est, & homini
assumpto. Igitur homo assumptus
communicat cum sancta Trinitate
in illa notitia sui, quæ est sancte
Trinitati propria: huiusmodi autem
ergo est notitia comprehensionis:
ergo anima Christi comprehendit
diuinam essentiam.

¶ 2 Præt. Magis est vniri Deo se
cundum esse personale, quàm se
cundum uisionem; sed sicut Da
masce. † dicit in 3. lib. tota diuini
tas in una personarū est vnita hu
manæ nature in Christo. Multo
ergo magis tota natura diuina vi
detur ab anima Christi, & ita vi
detur, quod anima Christi compre
hendat diuinam essentiam.

¶ 3 Præt. Illud, quod conuenit filio
Dei per naturā, conuenit filio ho
minis per gratiam, vt Aug. * dicit,
in 1. de Trini. sed comprehendere
diuinam essentiam, competit filio
Dei per naturam: ergo filio homi
nis competit per gratiam, & ita vi
detur quod anima Christi per gra

tiam Verbum comprehendat.

SED CONTRA est, quod Augu.
dicit in lib. 83. * q. Quod se com
prehendit, finitum est sibi: sed ef
sentia diuina non est finita in cō
paratione ad animam Chri, cum
in infinitū eā excedat. ergo anima
Chri non comprehendit verbū.

RESPOND. Dicendū, quod sicut
ex supra dictis patet, sic facta est
unio naturarū in persona Chri,
quod tñ proprietates utriusque; na
ture in consilia permanferit, ita. f.
quod increatum manserit increa
tum, & creatum manserit infra li
mites creaturæ, sicut Dam. * di
cit in 3. li. Est autem impossibile,
quod aliqua creatura comprehendat
diuinam essentiam (sicut
in prima parte ostensum fuit) eo
quod infinitum non comprehendit
a finito. Et ideo dicendum, quod
anima Chri nullo modo compre
hendit diuinam essentiam.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod hō assumptus * conformatur
diuinæ Trinitati in sui cognitio
ne, nō rōne comprehensionis, sed
rōne cuiusdam excellentissimæ
cognitionis præ ceteris creaturis.

AD SECVDVM dicendum, quod
nec est in unione, quod est sibi esse p
sonale, natura humana coprehen
dit Dei uerbū, siue naturā diuinā
quæ quis tota unita fuerit huma
næ nature in una persona filii, non
tñ fuit tota uirtus diuinitatis ab
humana natura quasi circunscri
pta. Vñ Aug. * dicit in epist. ad vo
lufianum, Scire te uolo, non hoc
Christianam habere doctrinam, qu
ita Deus in se ipso sit carni, ut curā
gubernandæ uniuersitatis uel de
seruerit, uel ad illud corpusculū
quasi contractam, collectamque
translulerit. & similiter animam
Christi totam Dei essentiam ui
det, non tñ eam comprehendit,
quia non totaliter eā uidet. i. non
ita perfecte sicut uisibilis est, ut
in 1. parte * expositum est.

AD TERTIVM dicendū, quod
uerbum illud Aug. est intelligen
dum de gratia unionis, sibi quā
oīa, quæ dicuntur de filio Dei sibi
diuinā naturam, dicuntur de fi
lio hoīs, pp identitatem suppositi
ti. & sibi hoc uere potest dici quod
filius hoīs est comprehensor di
uinæ essentia, non quidē secundū
animā, sed secundū diuinā natu
rā, per quem et modum potest di
ci, quod filius hoīs est creator.

ARTICVLVS II.
Vtrum anima Christi in uerbo cogno
uerit omnia.

AD SECVDVM sic procedit.
Videtur, quod anima Chri
in uerbo non cognoscat omnia

qua directe erat di
cendum) siue in ope
rando, quæ sub dei
tatis uirtute compre
henditur, non esse
comprehensam ab
humanitate Christi.
Vnde, nulla digres
sio commissa est,
sed a notioribus do
ctrina tradita est.

¶ Super questionis de
cimo articulum se
cundum.

Titulus solum
dus est ut lo
nari in corpo
re namque articuli
distinguetur.

¶ In corpore sunt
tres conclusiones, iu
xta tria membra di
stinctionis, qua di
stinguitur quot mo
dis potest distribue
re ly, omnia. In lite
ra igitur sic talis di
stinctio bimembris,
Ly, omnia potest sum
mi, uel proprie, &
sic distribuit p om
nibus, quæ quando
que actu secundum
aliquod tempus sūt
uere, & sic di
stribuit etiam pro
his quæ sunt in po
tentia numquam re
ducta ad actum. Et
hoc subdistinguitur
in duo membra qu
uel in potentia diui
na sola, uel non in
sola potentia diui
na, sed etiam in potē
tia creaturæ. Ex qui
bus patet quod ex
uniuersa distinctio
ne & subdistinctio
ne tria tantum mem
bra constituuntur,
& sic iuxta membro
rum horum, nume
rum tribus conclu
sionibus responde
tur quaesito. Prima
est, Anima Christi
nouit in Verbo om
nia proprie, hoc est
quæ quandoque in
actu sunt, erunt, aut
fuerunt. Probatur
primo absolute (li
cet inter intellectus
beatos sit differentia)
Nullus intellectus be
ato deest cognoscere
in Verbo omnia
quæ ad ipsum spe
ctant: sed ad Chri
stum & eius dignita
tem spectant omnia.
ergo anima Christi
cognoscat in Verbo
omnia. Probatur mi
nor, tum quia om
nia Christo subie
cta sunt, tum, quia
est omnium iudex
constitutus a Deo
Probatur secundo,
quod ad cogitatio
nes

Li. 83. q. 14.
in printo. 4.

Q. 2. art. 1. &
q. 6. ar. 6.

li. 3. c. 3. & 4.

D. 366.
p. p. q. 12. ar. 7.

cōnumerat.

Est epi. 3. nō
multum re
motè a pri
mo. 3.

p. p. q. 12. ar. 7.

3. d. 14. q. 11.
q. 2. & 2. q.
ad 3. & 4. &
uer. q. 8. ar. 4.
& q. 20. ar.
4. & 5. &
quol. 3. q. 2.
ar. 1. c. 3. op.
3. ca. 22. &
op. 9. q. 8.

3. d. 14. q. 11.
q. 2. & 2. q.
ad 3. & 4. &
uer. q. 8. ar. 4.
& q. 20. ar.
4. & 5. &
quol. 3. q. 2.
ar. 1. c. 3. op.
3. ca. 22. &
op. 9. q. 8.

Lib. 3. orth.
fid. 6.

Li. 1. cap. 13.
tom. 3.

nes hominum auctoritate. Ioan. 2. Circa hunc processum dubium occurrit, quoniam propositio dicens, cuilibet Beato conuenire, quod uideat in Verbo omnia spectantia ad se, diffinitur auctoritate patitur. Sequeretur enim ex ipsa conuenientia procedenti propositioni in littera posita. I. Quilibet beatus tanto plura in uerbo cognoscit, quanto perfectius uidet uerbum, quod aliquis Sanctus minus beatus, puta, sanctus Antonius, esse magis beatus altero beatiore se, puta sancto Petro, quod implicat contradictoria. Et patet sequela, posito quod plura singularia spectent ad sanctum Antonium, quia multo plures orationes emittuntur ad sanctum Antonium, quam sint singularia spectantia ad sanctum Petrum, quem nemo interpellat. Ad hoc dicitur, quod propositio dicens, quemlibet beatum uidere in uerbo omnia spectantia ad se, potest dupliciter intelligi. I. uel formaliter, uel casualiter. Si formaliter, sensus est, quod ipsa uisio uerbi est etiam uisio spectantium ad se. Et sic sumpta propositio intelligitur de spectantibus ad beatum, tunc cum primo fit beatus, & non de spectantibus postea ad ipsam, quoniam hanc per reuelationem habent, ut patet de Angelis, qui spectantia ad ipsos de dispositione populorum sibi commissorum nesciebant, ut testatur eorum pugna uiginti, & uno diebus, Danielo. Et sic au objectionem dicitur quod impossibile est plura singularia spectare ad minus beatum, tunc, quando primo fit beatus: quoniam ex hoc ipso quod ponitur minus beatus, ponitur quod uisio sua uerbo ad pauciora se extendat, ut in littera dicitur. Si uero intelligatur siue formaliter, siue casualiter, sic est sensus, quod quilibet beatus uidet, uel formaliter, uel casualiter in uerbo omnia ad se spectantia. Et est indubie uerum, quoniam uel ipsa uisio uerbi est illorum uisio, uel est causa uisionis illorum: quoniam ex hoc ipso, quod aliquis uidet uerbum, debet sibi, quod suo tempore innotescant sibi spectantia ad se: aliter uisio illa non substantialiter constitueret beatum: beatitudo enim est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Et secundum hoc patet objectionem cessare: quocumque autem modo intelligatur in proposito, infertur intentum litterarum, tum, quia omnia fuerunt subiecta Christo ab instanti conceptionis lux, in quo fuit beatus uidendo uerbum, & sic in primo sensu processus inueni-

Gl.ord.ubi

Dicitur enim Marci 13. De die autem illa nemo scit, neque angeli in celo, neque filius nisi Pater.

¶ 2 Præ. Quanto aliquis perfectius cognoscit aliquod principium, tanto plura in illo principio cognoscit: sed Deus perfectus uidet essentiam suam, quam anima Christi, ergo plura cognoscit in uerbo, quam anima Christi. non ergo anima Christi in uerbo cognoscit omnia.

¶ 3 Præ. Quantitas scientiæ attenditur secundum quantitatem scibilium. Si ergo anima Christi sciret in uerbo omnia, quæ scit uerbum, sequeretur, quod scientia animæ Christi æquaretur scientiæ diuinæ, creatum uidelicet increatum, quod est impossibile.

SED CONTRA est, quod super illud Apoc. 5. Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinitatem & sapientiam. gloss. * dicit, id est, omnium cognitionem.

RESPON. Dicendum, quod cum queritur, an Christus cognoscat omnia in uerbo, ly omnia, potest dupliciter accipi. Vno modo, proprie, ut distribuatur pro omnibus, quæ quocumque modo sunt, uel erunt, uel fuerunt, uel facta uel dicta uel cogitata quocumque, secundum quodcumque tempus. Et sic dicendum est, quod anima Christi in uerbo cognoscit omnia. Vnusquisque enim intellectus creatus, in uerbo cognoscit, non quidem omnia simpliciter, sed tanto plura, quanto perfectius uidet uerbum: nulli tamē intellectui beato deest, quin cognoscat in uerbo omnia quæ ad ipsum spectant. Ad Christum autem, & ad eius dignitatem spectant quodam modo omnia, in quantum ei subiecta sunt omnia. Ipse etiam est omnium iudex constitutus a Deo, quia filius hominis est, ut dicitur Ioan. 5. Et ideo anima Christi in uerbo cognoscit omnia existentia, secundum quodcumque tempus, & etiā ho-

tur efficax, tum, quia in Christo non habet locum noua notitia per reuelationes nouas, ut in aliis beatis, ac per hoc quicquid aliis beatis conuenit ex uisione uerbi formaliter uel casualiter, Christo conuenit secundum ipsam uisionem uerbi formaliter, & sic habetur intentum.

¶ In eodem processu nota, quod Auctor distinguendo ly omnia, in omnia quæ doque in actu, uel in omnia, siue in actu siue in potentia, appellauit primam distributionem proprie, & secundam large, e ratione, quia quæ sit in potentia, non sunt: & sicut excluduntur a numero entium, ita excluduntur a numero omnium. Fecit autem hoc ob dignificationem sermone de Christo, ut, si simpliciter loquendo, affirmandum doceret, quod Christus, in quantum homo, nouit omnia.

¶ Secunda conclusio est. Anima Christi non nouit in uerbo omnia, quæ sunt in sola potentia Dei. Probatur dicendo ad impossibile, quia nosse omnia, quæ sunt in sola Dei potentia, est comprehendere omnia, quæ Deus potest facere. ergo est comprehendere diuinam uirtutem: ergo est comprehendere diuinam essentiam, quod est impossibile. Prima consequentia probatur, quia uirtus qualibet comprehenditur per cognitionem omnium in qua potest. Vbi nota omnes has propositiones loqui de notitia seu comprehensione omnium non in seipsis, sed in uerbo eum in causa. Ex comprehensione enim omnium effectuum in seipsis, non infertur comprehensio causæ altioris ordinis, & præsertim, in infinitum excedentis omnia, quæ sunt in potentia sua, qualis est Deus, cum omnia sunt entia limitata, ipse autem Deus sit infinitum effectus ex comprehensione omnium possibile in sua causa, infertur comprehensio illius uirtutis causatiuæ, quæ in proposito est omnipotentia diuina, & consequenter comprehensio essentia diuina. Nam in tali modo cognoscendi, cognitio possibile sequitur naturaliter cognitionem causæ, ac per hoc maior maiorem, & tandem maxima maximam. Maior autem possibile cognitio haberi non potest in causa, quam, ut omnia comprehendatur in illa, ut patet in cognitione primorum principiorum: quanto enim aliquis perfectius illorum penetrat uirtutem, tanto plura in illis, & ex illis cognoscit, adeo ut cum omnia ex, & in illis cognoscibilia quis comprehendit, tam perfecte illa nouit, ut perfectius cognosci nequeant: ad aquam siquidem tunc cogatio

Homil. 7. Matthe. 5. & Homil. 1. in Mar. innot. co.

Homil. 1. in Mar. innot. co.

p. 344

q. 274

